

Många lantbrukare saknar planering inför pensionen

Pensionssystem är inte lätta att begripa sig på. Samtidigt är det viktigt med en finansiell trygghet på äldre dagar. Särskilt knepigt är det för egenföretagare, som ju kan få en kraftig inkomstsänkning när de drar sig tillbaka. Frågan om ålderspensionering är därmed angelägen för de cirka 500 000 egenföretagarna i Sverige.

En studie av lantbruksföretagares pensionering har publicerats vid Ultunas ekonomiinstitution. Den handlar om hur lantbrukare planerar inför sin pensionering och varför de gör som de gör. Studien har genomförts av Caroline Johansson. Den syftar till att kartlägga hur lantbrukare samlar och tolkar information om sin pensionering och särskilt hur deras personliga kontakter påverkar.

ENKÄT TILL LANTBRUKARE

Studiens empiriska underlag har insamlats genom en webenkät. E-mail med en Internet-länk till ett frågeformulär sändes till 3 000 LRF-medlemmar. Respondenterna ombads svara på frågor om sin förestående pensionering. Svarefrekvensen var endast elva procent, men eftersom det var små socioekonomiska skillnader mellan de som svarade och de som inte gjorde så, finns det förmodligen representativitet.

Formulärens frågor var utarbetade på basis av beteendevetenskaplig teori som omfattar beslutsfattande, särskilt informationsinsamling och -behandling. Innan dess gick författaren igenom det komplicerade regelverket för egenföretagares pensionering.

Respondenterna tycker överlag att det är svårt att förstå och tillämpa regelverket för egenföretagares pensionering. Detta gäller oavsett utbildning. Det finns dock en utbredd uppfattning om att komplexiteten medför att man egentligen borde hålla sig mer informerad än man faktiskt gör.

INTRESSERADE VET MER

En grupp av respondenter anser sig ha goda kunskaper om pensioner. Förklaringen är helt enkelt att de är intresserade och att de med sina redan goda insikter lyckas bättre med att hålla sig à jour. Ju mer kunskap man har, desto lättare kan man skaffa ytterligare kunskaper. Det finns också ett samband mellan respondenternas intresse för företagande och deras kunskap om pensionssparande. Eftersom pensionssystemet är så krångligt, vill en del gärna vara aktiva.

Det finns en stark koppling mellan fastighetens belåningsgrad och lantbrukarens sätt att planera för sin pensionering. Lantbrukare med låg belåning sparar mindre pengar i andra former, såsom aktier, tjänstepensioner och pensionsförsäkringar. Investeringar i lantbruksfastigheter är det främsta sättet att pensionsspara.

SAMMANVÄVDA EKONOMIER

Vad detta handlar om är att för familjeföretagaren är privat-ekonomin och företags ekonomi sammanvävda. Det är förstabeligt att man hellre investerar i sin fastighet än i fonder och annat, efter-

som man har bättre kunskaper om lantbruk än om andra sparandeformer. Därför vill lantbrukarna amortera på sina lån, varvid de också sänker sina kostnader framöver. Bland de som arrenderar lantbruksfastigheter är andra former av sparande klart vanligare.

Man skulle tro att lantbrukare talar med vänner och kollegor om pensionsfrågor, eftersom pensionering kan röra sig om betydande belopp. Så är det emellertid sällan. I umgängeskretsarna finns inte många kunniga och trovärdiga personer. Om den muntliga informationen alltså är knapphändig, kanske de formella informationskanalerna kan tänkas vara bättre. Dock visar studien att Internet inte heller är någon viktig källa och lantbrukarna tycker att det är svårt att bedöma trovärdigheten i denna information.

”Lantbrukare med låg belåning sparar mindre pengar i andra former”

OROANDE TECKEN

Dessutom påverkar varken den tidigare generationen eller existensen av en efterträdare hur aktiva lantbrukarna är i sitt pensionssparande. Det kunde ju tänkas att böndernas agerande hänger ihop med hur deras föräldrar gjorde, men så verkar det inte vara.

Knappt en tredjedel av respondenterna har en uppfattning om vem som ska ta över lantbruket efter dem. Att det finns en tilltänkt efterträdare påverkar dock inte hur mycket pengar man lägger undan. Existensen av en efterträdare påverkar framför allt tidpunkten för pensionering och därmed när ett generationsskifte kan genomföras. Det är troligt att lantbrukarna räknar med att fortsätta arbeta deltid efter att nästa generation har tagit över.

En stor del av undersökningens respondenter har, liksom de svenska lantbrukarna överlag, kommit upp i åldrarna. Den höga genomsnittsåldern, oklarheten beträffande efterträdare samt avsaknaden av pensionsplanering måste anses vara oroande.

VILL DU VETA MERA?

Johansson, Caroline: Farmers' retirement pension. How social aspects and information collection affect farmers' retirement planning. Uppsala: SLU, Institutionen för ekonomi, 2016.
<http://stud.epsilon.slu.se/8751/>

Jerker Nilsson, Institutionen för ekonomi, SLU Uppsala

